

Quisling foreslo Hitler å angripe Sovjet våren 1940

Var hans råd blitt fulgt, ville Russland ha brutt sammen, sier tyske militære

I Norge bodde fra 1939 en tysk dosent, dr. Ulrich Noack som studerte gammel norsk historie. Tidligere hadde han vært leder for et nordisk institutt i Greifswald. På en kvekerforsamling i England var han blitt kjent med professor Fritz Berber, utenriksminister von Ribbentrops rådgiver og fortrolige. Siden hadde de vært knyttet sammen med sterke vennskapsbånd.

Kort før utbruddet av den annen verdenskrig gikk man i Berlin i gang med å bygge ut en ny avdeling innen utenriksministeriets informasjonsavdelingen. Hensikten var å skaffe seg direkte opplysninger utenom de faste legasjoner og konsulater, ved hjelp av særutsendinger eller tyske borgere som på forhånd var bosatt i vedkommende land. Disse informasjonen skulle bearbejdes særskilt og så forelegges von Ribbentrop til løpende orientering ved siden av de faste innberetninger fra den politiske avdeling. I Norge falt valget på dr. Noack. Man hadde visse betenkeligheter mot ham, fordi han var gift med en norsk dame. På den annen side mente man at nettopp dette måtte gi ham en større innfølgelsevne og orienteringsmulighet enn hva tilfellet ellers ville være. «Ortsgruppenleder» Spanaus i Oslo opplyste dessuten at historikeren hadde være medlem av NSDAP's lokale gruppe fra juni 1939.

Omkring 20. august 1939 mottok minister Brüauer et telegram fra Berlin. Dr. Ulrich Noack skulle melde seg hurtigst mulig hos minister Altenburg ved informasjonsavdelingen. Professor Berbers forslag var blitt akseptert.

Da krigen brøt ut i september 1939 var således dr. Noack i full virksomhet som rapportør. Han ble ansatt som «kultur-attaché», men ikke formelt knyttet til legasjonen av frykt for å binde hans bevegelsesfrihet. Bekjentskapskretsen utvidet seg stadig. På reiser i Sverige informerte han seg om stemningen og situasjonen der og innberettet utførlig til sine foresatte. Da fredsmøtet begynte i slutten av september 1939, mobiliserte dr. Noack sine mange forbindelser. I mellomtiden var det også lyktes ham å komme i kontakt med utenriksminister Koht. Hans stilling ble

Dr. Noacks virksomhet som norsk «rapportør»

For Morgenbladet av Sverre Hartmann

innbydelse til den tyske hovedstad for annet hold og fant forslaget belegg. Dr. Noack satte opp en stor promemoria den 8. desember og leverte denne med en følgeskrivelse to dager senere til minister Brüauer som nettopp var retunert fra en tjenestereise til Berlin. Dr. Brüauer syntes saken var så fantastisk at han med en gang sendte et telegram til utenriksministeriet som forvarsel, hvor han lot det skinne igjennom at han var betenkt.

Imidlertid reiste Quisling visstnok uten å varsle dr. Noack. Mens Quisling oppholdt seg hos riksleder Rosenberg, ble det anmeldt en telefon til ham. Noe spent grep han røret. Dr. Noack var reist dagen etter ham og ville gjerne at de nå skulle arrangere de avtalte konferanser. Quisling var tydelig brydd. Det var ikke ønskelig å sjalte inn et nytt alternativ. Han var klar over motsetningsforholdet innen den tyske ledelse. Rosenberg ville ikke bli synderlig henrykt om han fikk vite at hans norske kontakt også forsøkte å tjene andre herrer. Quisling avbrøt derfor samtalen litt brysk. Uttalelsen i Oslo var av utpreget teoretisk natur. Han hadde derfor ikke noe ønske om å gjøre praktisk bruk av disse tanker i Berlin.

Samtidig med Quislings ankomst mottok informasjonsavdelingen minister Brüauers telegram. Minister Altenburg orienterte straks sjefen for den skandinaviske avdeling, Werner von Grundherr, som brakte opplysningene videre til dr. von Weizsäcker, sjefen for ministeriet. Direktøren skjønnte straks hva hensikten med Quislings besøk var. Han ville influere ham i en retning som avvok fra den offisielle linje. Ganske visst var von Weizsäcker enig i at det var høyst påkrevd å følge en annen utenrikspolitisk kurs vis å vis Russland. Han hadde dog ingen lyst til å innlate seg på noen drøftelser med Quisling. Da det ble spurt om han var villig til å motta Quisling, avviste han besøket ved å erklære seg

Avdelingsjefen for S. D.s nordiske informasjonskontor i Berlin 1940—45 professor Frankenberg.

Primus norsk tekst. ta seg denne verdenshistoriske oppgave å utnytte det store russiske rom. Man måtte ganske visst ikke undervurdere den røde armés slagkraft. Men Finnlands-krigen hadde jo avslørt dens svakheter. At store deler av officerskorpset var blitt utryddet, gjorde ikke situasjonen bedre. Quisling hevdet i sin samtale med dr. Noack at tyskerne risikerte å bli angrepet og innkretset selv, dersom de ikke tok initiativet. Under disse omstendigheter kunne Skandinavia i den grad bli utsatt for den russiske fare at det ville føle seg tvunget til å søke støtte fra vest. Han tilføyde at de norske havner i prinsippet allerede kunne regnes som gjennomgang for amerikanske våpen til Finland. Det var derfor høyst sannsynlig at Finland klarer seg til våren, til den tid da Tyskland selv kunne iverksette militære tiltak i Russland. Quisling forklarte nærmere hvilke store muligheter den motoriserte tyske armé hadde. «Den røde armé vil bryte sammen nesten like så hurtig som den polske. Ja, tyskerne vil i løpet av kort tid kunne støte fram til Russlands nervesentrum,

kan foregå fra to retninger samtidig. Det er en marsj som Napoleon selv med datidens dårlige utstyr gjennomførte på tre måneder. I dag gjelder det fremfor alt å komme russerne i forkjøpet og hindre at de ødelegger den tyske utgangsstilling. Den er samtidig en sikker flank- og rygg-dekning for Tyskland og vil være basis for en tysk innflytelsesfære i Norden.»

FORFATTEREN av denne artikkel talte i juni i fjor med generalmajor von Lossberg. Han var i 1939—40 hærens representant i planleggingsstabens hos Hitler og senere tilknyttet general von Falkenhorsts stab i Oslo. von Lossberg trodde at denne Quislings dom og vurdering av Russland i vesentlig grad influerte Hitler i hans beslutning om å angripe i sist den 22. juni 1941. Det stemte også med Hitlers helt alminnelige tendens til å legge mer vekt på uttalelser fra menn som idémessig stod ham nærmere enn på råd fra de militære fagfolk. Tiltillten til Quisling var jo blitt sterkt styrket ved at han hadde inspirert Hitler til det heldige angrep på Norge. Overensstemmelsen mellom Hitlers tankegang og Quislings er likefrem påfallende, uttalte Lossberg. Quisling foreslo at man samtidig med de militære operasjoner skulle setta inn propaganda med henblikk på å opprette nasjonale bonderepublikker i Russland. Hitler var imot enhver om enn aldri så begrenset selvstendighet og avviste også i 1943 Quislings forestillinger i den anledning Korvettkaptein, advokat Franz Liedig, som var innbygd som Abwehrs og motstandsbevegelsens representant i Falkenhorsts planleggingsstab fra februar 1940 var av samme oppfatning som von Lossberg. Under en samtale med en av avdelingsjefene i Abwehr i Berlin, oberstløytnant Hansen, i 1941 fikk han det bestemte inntrykk at Quislings syn hadde influert Hitler både når det gjaldt selve beslutningen om angrepet og planleggingen. Endelig talte forfatteren av denne artikkel med professor Frankenberg som under hele okkupasjonstiden behandlet referat Norge innen SD's hovedkvarter i Berlin. Samtlige politiske rapporter fra SD i Norge ble samlet og bearbejdet hos ham. Quisling beskjer-

begynte i slutten av september 1939, mobiliserte dr. Noack sine mange forbindelser. I mellomtiden var det også lyktes ham å komme i kontakt med utenriksminister Koht. Hans stilling ble etterhvert nokså eiendommelig. På den ene side hadde han jo et fast oppdrag fra Tyskland, å holde utenriksministeriet i jour med tendensene i den politiske utvikling i Skandinavia.

politisk kurs vis å vis Russland. Han hadde dog ingen lyst til å unnlate seg på noen drøftelser med Quisling. Da det ble spurt om han var villig til å motta Quisling, avviste han besøket ved å erklære seg opptatt. Quisling søkte derfor sin fulle støtte hos Rosenberg, Rikslederen, som den tro Hitlers tjener han var, fremholdt overfor sin norske venn at overenskomsten med Russland virkelig var en for-

forklarte nærmere hvilke store muligheter den motoriserte tyske armé hadde. «Den røde armé vil bryte sammen nesten like så hurtig som den polske. Ja, tyskerne vil i løpet av kort tid kunne stote fram til Russlands nervesentrum, aksen Moskva—Petrograd», sa Quisling. På et stort Russlands-kart skisserte han i skarpe trekk hvilke strategiske, geopolitiske og økonomiske muligheter der lå i en tysk utnyttelse av Russland. Fremfor alt én feil må unngås, hevdet Quisling, man må ikke bare besette Ukraina og avsperre det fra resten av Russland. Tvert imot må man okkupere det egentlige kjerneområde av Stor-Russland og støtte de fremmede folkegrupper slik at de kan oppnå selvstyre. «Tyskernes fremgang vil være sikret dersom man gir bøndene løfte om at de skal få sin jord igjen. Landet kommer», som han sa, «til å bli overstrødd med kasserte medlemskort fra det kommunistiske parti!»

«Alle de som nå står sympatisk til Tyskland, vender det ryggen om vennskapet med Russland blir opprettholdt. På den annen side styrker Tyskland sin økonomiske stilling enormt ved å overta administrasjonen av Russland.» Quisling henviste til at det uendelig store skogområdet ved Dvina før krigen var blitt forvælt med et glimrende resultat av en håndfull nordmenn. 200 av hans landsmenn ville være fullt tilstrekkelig til å administrere dette området. Quisling ønsket å slå en peil gjennom den etter hans mening falske oppfatning at det var umulig å vinne bukt med de enorme russiske områder. Quisling minnet til slutt om den feil Tyskland gjorde ved ikke å avskaffe Sovjetrepublikken sommeren 1918 og om Napoleons stilling i 1807. For å bli i stand til å besleire England, kom Napoleon til en tilsynelatende forståelse med Russland. Resultatet var bare en utsettelse. Hindre oppgjøret kunne han ikke. Den gang ofret Frankrike Finland til Russland, til tross for at det var Europas ledende makt. Følgen var at Sverige i 1812 gikk med Russland mot Frankrike. — — — «I dag har Tyskland i Finland det beste springbrett mot Leningrad. Marsjen mot Moskva

Frankenberg som under hele okkupasjons tiden behandlet referat Norge innen SD's hovedkvarter i Berlin. Samtlige politiske rapporter fra SD i Norge ble samlet og bearbejdet hos ham. Quisling begjærte seg inngående med de politiske og strategiske spørsmål etter at Russlandskrigen var begynt 22 juni 1941. Ja, det var hans hemmelige ønske å bli tilkalt som rådgiver hos Hitler. I forskjellige tyske kretser oppstod tanken om å flytte ham fra Norge og benytte ham som militær konsulent, naturligvis også fordi rikskommissær Terboven ønsket å bli kvitt ham. Quisling påpekte gjentatte ganger, fortalte Frankenberg, at det var fullstendig feil å angripe over flere lyngdepunkter. Den tyske strategien måtte endres radikalt. Russland kunne rullies opp fra nord via Leningradkanten. Falt Leningrad, var Moskvas skjebne beseglet. Og så Hitlers linjer i øst-politikken vant han høyst mislykket. «Opplos Russland i en rekke selvstendige nasjonalstater og bryt på den måten kommunismens makt», var Quislings store tankegang. Han påvirket selvfølgelig Hitler indirekte gjennom Rosenberg, som var overste sjef for Øst-ministeriet. Men heller ikke på dette punkt slo Rosenberg igjennom overfor Gauleiter Koch. Han, og ikke rikslederen, var den sterke mann i Ukraina som dirigerte russlandspolitikken med Hitlers velsignelse.

(Copyright Morgenbladet.)

Gjensyn mellom to førere i Berlin 1942. Quisling er blitt ministerpresident etter statsakten 1. februar s. d.

Samtidig lot det seg ikke nekte at doktoren drev aldri så lite privatpolitikk ettersom han uten instruks gikk inn for å formidle fredsplaner. I den anledning benyttet man ham også fra norsk side som kontaktperson. Derved kunne dr. Noack hos sine foresatte i Berlin operere med de beste referanser helt opp mot Kongehuset, mens han omvendt hos sine norske forbindelser henviste til at han var vel anskrevet hos en så innflytelsesrik mann som professor Berber. I politikens kronglete irrganger er det ikke godt å vite hvilke interesser i den syvende og sist fremmer, når man, i det minste i navnet, tjener to herrer pluss seg selv

del for Tyskland. Den var tenkt som en permanent ordning. Det var en Quisling med et radikalt endret utenrikspolitisk standpunkt som forlot Rosenbergs kontor. Samtalen med Hitler gav fullgodt bevis for det.

Den utredning som dr. Noack hadde gitt til utenriksministeriet i Berlin om sin samtale med Quisling førte ikke til noe resultat i desember 1939. Dr. Noack ble med en gang sjaltet ut som mellomledd og måtte reise tilbake til Oslo med uforrettet sak. Ja — han fikk endog påpakning såvel i Berlin som i Oslo, fordi han hadde blandet seg opp i de storpølitiske problemer, og fikk streng instruks om å holde «fingrene fra fatet». (Bitterheten over behandlingen i Berlin har sikkert influert dr. Noack da han tok så sterk avstand fra Quisling i et PM til de tyske myndigheter den 25/3 1940, forøvrig etter anmodning av Terboven). De idéer som Quisling fremla, og som dr. Noack brakte videre, skulle imidlertid få betydning på et senere tidspunkt. Quisling gikk ut fra at Russland hverken hadde evnen eller viljen til å gi tyskerne økonomisk støtte i blokadekrigen mot England. Den eneste mulighet av varig virkning måtte være at Tyskland selv overtok makten i Russland og dermed ble en uovervinnelig stat på kontinentet. Det var bare tyskerne som kunne på-

I begynnelsen av desember 1939 møtte dr. Noack Vidkun Quisling på en bokutstilling i Oslo. Det ble utgangspunktet for en lengere samtale. Quisling utviklet sine ideer om Russland og sitt alminnelige strategiske syn. Dr. Noack var meget interessert og nevnte at han gjerne ville understøtte Quislings synspunkter og ta saken opp hos rette vedkommende i Berlin sammen med ham. Nå hadde Quisling allerede god tid i forveien fått en